

לימוד התורה שייך בכל הדורות, ונראה שכוונת הכתוב לזרז גם על לימוד התורה, ובמיוחד באופן שיש בו חסרון כיס, וכמו שאמרו חז"ל במסכת אבות: "רבי מאיר אומר: הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה", וכן: "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי".

בפסוק: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" רמוז כיצד אפשר להצליח בלימוד התורה. אש תמיד, מלשון התמדה, שצריכים להתמיד בלימוד לחזור ולשנן וללמוד ברצף. אם ניקח קומקום חשמלי כדי להרתיח בו מים, ונפעיל אותו במשך דקה ונכבה לשתי דקות, נפעיל לשתי דקות ונכבה לחמש דקות... באופן כזה המים לעולם לא יגיעו לרתיחה. כדי שהמים ירתחו יש להפעיל את הקומקום ברצף, ללא הפסקה. כך גם בלימוד התורה, וכמו שכתב "החזון איש": "התמידות בלימוד היא סוד הקדושה".

דבר נוסף, הוא התפילה, על כל דבר צריך להתפלל ובמיוחד על הצלחה בלימוד התורה, כמו שמצינו במשנה: "רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה. אמרו לו: "מה מקום לתפלה זו?" אמר להם: "בכניסתי אני מתפלל שלא יארע דבר תקלה על ידי, וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי".

אש תמיד של התורה "תוקד על המזבח", המזבח רומז לקורבנות, והתפילה במקום הקורבנות, כמו שנאמר: "ונשלמה פרים שפתינו". אם מתמיד ומתפלל על לימוד התורה, מובטח לו שאש תורתו "לא תכבה", אלא תשאר בקרבו תמיד.

ועוד: ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים (ו-ד)

תנא דבי רבי ישמעאל (שבת קיד) לימדך התורה דרך ארץ, בגדים שבישל בהן העבד קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו. והכונה היא, לענין שנוי בגדי שבת. שכשם שהכהן לא היה לובש בשעות העבודה אותם בגדים שבהם היה מוציא את הדשן אלא לבש בגדים אחרים יותר נאים ויותר נקיים, כך גם בשבת יש לבוש בגדים נאים ונקיים יותר מימי חול (מהרש"א)

ודרשו רבותינו בתלמוד (שבת קיג) על הפסוק "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד וכבודו מעשות דרכיך" וגו', "שלא יהיה מלבושך של שבת כמלבושך של חול", כי על ידי הבגדים הנאים האדם מכבד את השבת ובוזה הוא מכבד את השם יתברך כי הוא ציוונו לכבד השבת, וכמו שאם אדם הולך לחתונה מחליף את בגדיו לנאים ומכובדים יותר לכבוד החתן והכלה, כן צריכים אנו להחליף בגדים נאים ומכובדים לכבוד שבת מלכתא.

מסופר ברבי יהונתן אייבשיץ שהיה קטן היה נוהג לטעום את המאכלים בערב שבת והנה פתח את אחד הסירים וטעם איזה עוף גדול ומשובח. הגיע זמן סעודת שבת ואמו של הרב יהונתן מזגה את האוכל למשפחה התבוננה בסיר של העופות ונדחמה, מנהג היה שאת העוף הגדול ביותר מקבל האבא והעוף נעלם. שאלה על אודות העוף ואף אחד לא עונה. היא כבר מיד הבינה מי שיכול לעשות לאבא, לאכול את העוף הגדול. הקטן. כעסה אמו ואמרה נו זה יפה ככה לעשות לאבא, לאכול את העוף הגדול.

אמר יהונתן אני קיימתי מצוות טעימה בערב שבת, מה עשיתי? אמר לה אביו, עזבי אותו, סה"כ הוא מקיים את המצווה טועמיה חיים זכו. ענתה אמו טועמיה נאמר ולא לאכול כזה עוף גדול. ענה לה יהונתן הקטן אך גם נאמר ואוהביה גדולה בחרו.

וכל המשפחה פרצה בצחוק שזכר לדורות

ישראל לסגולתו

סגלה לפיכח מהמות

לפוחד מהפנות מאיזה סבה שהיא, ידע שגם אם נגזרה גזרה הקב"ה מבטלה בכם התפלה, שכן מצינו בחזקיה שפא לו ישעיה בנבואה שפמות, וכשהסב פניו אל הקיר והתפלל מקירות לבו הוסיף לו ה' חמש עשרה שנים.

ועוד יקרא מעשה דלהלן המובא בגמרא (ירושלמי ר"ה פ"ב) ויתבונן היאך הקב"ה מאריך חיים גם לאחר הגזרה:

רב פהנא היה מאריך בתפלתו, ועמד אחריו רבי חייא, והמתין לו רבי חייא עד שסיים תפלתו, ואמר לו רבי חייא מדוע הנך מאריך כל כך בתפלתך. השיב לו רב פהנא, אני מבית עלי שנאמר עליהם (שמואל א' ב'): "מרבית ביתך ימותו אנשים" כלומר שנתקללו למות צעירים, ודרשו חז"ל מהפסוק (שמואל א, ג): אם-יתכפר עון בית-עלי בזה ובמנחה עד-עולם, בזה ובמנחה אינו מתכפר לו בתפלה, ולכך מאריך אני בתפלה, וכששמע זאת רבי חייא התפלל על רב פהנא שיאריך ימים, וזכה לשיבה טובה עד שנעשו צפוניו אדמים כצפוני התניוק.

ועוד יקרא מעשה הפא מענין הנזכר המובא בגמרא (ר"ה יח):

משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתים בני שמונה עשרה שנה, ובאו והודיעו לרבי יוחנן בן זפאי, אמר להם שפא מבית עלי אתם שנאמר בהם: "מרבית ביתך ימותו אנשים", - לכו ועסקו בתורה וחי, ועסקו בתורה וחי, והיו קוראין אותם משפחת רבי יוחנן על שם רבי יוחנן בן זפאי.

ובכך שיחזק האמונה בלבו וישליך עצמו על ה' ורחמיו - יוסר מר המנות ממנו. {הרב ישראל יעקב לוגאסי}

אמת

כד. על-ידי אמת נשמר אות ברית.

הכנסת אורחים כשאתו מתנגדת

מי שרוצה להכניס לביתו אדם אביון שאין לו היכן לעשות שבת או חג, ואשתו מתנגדת להכניסו, וטוענת שאינה רוצה אנשים זרים בביתה, יש לבעל לשדל את אשתו בדברי פיוס, עד שתסכים להכניס את האורח לביתה.

אמרו רבותינו בגמרא שבת (שבת קכז): "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה". והקשה הרה"ג רבי אברהם פטל זצ"ל בספרו ויאמר אברהם (בראשית עמוד צה), הלא די והותר אם היתה הכנסת אורחים רק קבלת פני שכינה, ולמה אמרו יותר מקבלת פני שכינה

אלא ידוע מה שאמרו חכמינו ז"ל: "אשה עיניה צרה באורחים", ועוד אמרו: "איש ואשה שזכו, שכינה בניהם". ואם היתה הכנסת אורחים רק קבלת פני שכינה, אמור יאמר האיש - מה לי להכניס אורחים לביתי ולהתקוטט עם אשתי ולעשות נגד רצונה כדי שתהא השכינה שרויה בביתי על ידי קבלת האורחים, והרי אם אהיה בשלום עם אשתי, גם כן תהיה השכינה שרויה בינינו. לפיכך אמרו חכמים, תדע שקבלת אורחים יותר גדולה מקבלת פני שכינה, ולכן לא תשמע לאשתך בדבר הזה. ע"כ. וכן כתב בספר שיחת חולין של תלמידי חכמים, והובא בספר אוצרות התורה (פי' וירא).

וכעת מצאתי למרן החיד"א בפירושו למסכת אבות (פ"א משנה ה) שכתב לבאר את סמיכות תחילת המשנה "ויהיו עניים בני ביתך", להמשך המשנה "ואל תרבה שיחה עם האשה, באשתו אמרו", שבאו חכמינו ז"ל ללמדנו, שלא תתייעץ עם אשתך בענין הבאת עניים בביתך, כי האשה עינה צרה באורחים. ע"כ.

משהו לנשמה

ישנה מצוות לא תעשה שלא נצא בשבת מחוץ לתחום.

"השמעתם" - פנה משה העגלון אל הנוסעים בעגלתו - "שוב הגיע אורח לעיירה, ויש בדעתו לשבות בשבת, צדיק גדול הוא - אורח זה". "ומנין לך כי אמת הדבר?" שאל אחד הנוסעים את העגלון, "וכי לא די רמאים ושקרנים הגיעו לעיירתנו והתחזו לצדיקים? ומי ערב לנו כי הפעם אכן צדיק לפנינו?"

"צודק אתה", המהם העגלון מתחת לשפמו העבות "שמה אף הפעם הגיע אלינו וכי מנין נדע?"
 "מי הוא הצדיק הלז?" התערב נוסע אחר בשיחתם, "מה שמו?" "רבי לוי יצחק מברדיצ'ב - כך אומרים, השיב העגלון הידען
 "מי אמרת?" קפץ ממקומו נוסע נוסף, "רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, הן מכיר אני אותו, ראיתי באחד ממסעותי.
 "ברוואו" צהלו כולם, אתה תוכל אם כן לזהותו ואם אין הוא צדיק זה, יקבל הוא מאיתנו את חלקו, במכות נכהו עד צאת נשמתו שלא יהינו עוד שקרנים ונוכלים להגיע אלינו ולרמותנו.

וכך בהחלטה משותפת זו ירדו הנוסעים אחד אחד מהעגלה והצטרפו אל האדם שהלך לזהות את הצדיק.
 "שוב נוכל לפנינו" - אמר הכפרי אשר הציץ בפני רבי לוי יצחק - "לא, אין זה הצדיק, הוא אינו דומה לו כלל וכלל, לפיכך כשיעלה השבת לתורה נפליא בו את מכותינו וילמד הוא ושכמותו, ולא ישקרו לנו עוד", סיים הלה והכל מסכימים עמו.
 אך הפעם טעה הכפרי, אכן היה זה הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב שנסע עם משמשיו, ומכיון שהדרך נתארכה והגיע יום ששי החליטו לשבות באותה עיירה שבה נקלעו, כדי שלא לנסוע לשום מקום לאחר חצות היום.

אל עיירה זו הגיעו פעמים אחדות רמאים שהתחפשו לצדיקים והיו באים עם משמשיהם וגבאיהם ונוהגים למראית עין כדרך צדיקים אמיתיים, עד שהכפריים הרגישו בהם שאינם אלא רמאים ונוכלים לכן גם הפעם כשהגיע רבי לוי יצחק מברדיצ'ב חשדוהו שאין הוא צדיק, וכשמוע הכפריים שאין זה צדיק, החליטו להלקותו כדבעי בשבת בבוקר.

השמש והגבאי של הצדיק שמו לבם כי לב בני העירה בל עמהם וכי הם חורשים מזימות להרע לצדיק, והפצירו ברבי לוי יצחק לנסוע למקום אחר טרם בוא השבת, אך הצדיק לא אבה לשמוע להם כיון שמימו לא נסע ביום ששי וכך ינהג עתה - כך ענה להם.
 שבת המלכה פרשה את כנפיה על בתי העירה, כל הכפריים שמו פעמיהם אל עבר בית הכנסת לקבל שבת בציבור. גם הצדיק רבי לוי יצחק התפלל עימם תפילת שבת וכדרכו התלהב בתפילתו וליוה את נעימותיו בתנועות של התעוררות.

השמועה שאיש זה אינו אלא רמאי עברה מפה לאוזן והקהל עמד תוהה ומשתומם כיצד יכול אדם זה לסמא את עיני הבריות בהעויות משונות שהוא עושה. הכפריים התלחשו ביניהם על האורת, אך הצדיק לא שם לבו לסובבים והמשיך בתפילתו בהתלהבות רבה.
 באותה שעה עבר דרך העירה גוי מהכפר הסמוך, וכששמע קולות משונים הבוקעים מבית הכנסת שאל את אחד היהודים העומדים בפתח: "מה הקולות הללו אשר אני שומע?"

"בא אלינו אורח, שלפי דבריו הרי הוא הרב מברדיצ'ב" - ענה לו היהודי, "ואדם זה צועק בתפילתו, ואת קולו אתה שומע".
 ניסה הגוי להציץ פנימו כדי לראות את הרב אך לא הצליח במשימתו והחליט להמשיך לנסוע לביתו.
 בהגיעו לפתח כפרו נכנס תחילה לבית המרוח, ולאחר שאלת שלום שאלו החוכר מה אשר שמע בדרך, והנכרי שלא התחדש לו דבר בדרכו גרד את ראשו וניסה להזכר בדבר מה שיוכל לספר... חדשות... חדשות... רוצה אתה" המהם מתחת לשפמו "כן, נזכרתי, עברתי דרך העיירה הקרובה ושמעתי צעקות משונות על יד בית הכנסת, כששאלתי לפרש הדבר, אמרו לי כי הגיע אורח רב, וכך הוא מתפלל".
 "ומי הוא הרב?" שאלו החוכר בהתעניינות. "כמדומה לי, שאמר לי כי הרב מברדיצ'ב הוא" ענה הגוי.

כשהזכיר הגוי את שם הרב קפץ ממקומו המלמד של בן החוכר שישב בחדר הסמוך, מלמד זה הכיר היטב את הרב מברדיצ'ב והתרגש מאוד לשמוע שהצדיק נשמע בעיירה סמוכה, וכך אמר: "אפשר צדיק בא לגבולנו ואני לא אקבל פניו!"
 ולא נתקרה דעתו עד שהחליט ללכת ברגל, תיכף ומיד אל העיירה הסמוכה ולחזות פני הצדיק. וכך עשה, התחיל ללכת בדרך ולפתע נעצר, במוחו חלפה מחשבה: מה עושה אני? הלא שבת היום? מכאן עד העיירה הדרך ארוכה ואני עובר על תחום שבת, וכי אלך ואחלל שבת?

כך עמד המלמד והרהר, שקל בדעתו והרגיש דחף עצום לראות את הצדיק ויהי מה. המשיך ללכת עוד כברת דרך ושוב חשב - הרי זו מצוה הבאה בעברה, כלום מותר לחלל שבת בשביל לקבל פני רב. אך מיד הרגיש שוב שאינו שולט בעצמו, רצון עז והשתוקקות לראות את הצדיק פשטה בקרבו והמשיך ללכת.

כך הלך ושוב עמד, שוב הלך ושוב הרהר וכל הדרך הרגיש כיצד דחף עז מושך אותו על הרבי, כך הלך כל הלילה עד שעם אור הבוקר נמצאו רגליו עומדות סמוך לעיירה. כשהגיע לעיירה כבר היו כל הקהל בבית הכנסת, וכשנכנס פנימה כבר קראו בתורה. היה זה בדיוק בזמן בו עלה הצדיק אל הבמה, וכל הכפריים הכינו עצמם כדי להכות את הרב בחושבם שהוא מתחזה. מתחת השולחנות הוסתרו המקלות והאבנים וכשינתן האות כולם יכוהו. מי במקל ומי באבן עד אשר תיפח רוחו של השקרן.

הכפריים עמדו בציפיה, מוכנים ומזומנים להתחיל במלאכה, דממה מתוחה עמדה בחלל בית הכנסת. העינים עוקבות אחר הצדיק עטוף הטלית שצועד מדודות אל הבמה ואזניהם כרויות לשמע האות.
 אך לפתע, נפתחה הדלת, והמלמד שהיה ידוע בעירה כירא שמים ובר אורין התפרץ לבית הכנסת וכשראה את הצדיק עומד על הבמה רץ אליו בבהלה וצעק בכאב: "רבי, אוי, רבי! חללתי את השבת!..."

ענה לו הצדיק בקול רם ובורר: "לא חיללת את השבת, כיון שיש בביאתך לכאן משום פיקוח נפש אלמלא באת הייתי שרוי בסכנה... דממת תהדמה השתירה בבית הכנסת, ותושבי העיר הבינו עתה מה עמדו לעשות. הם ראו שאכן הרב מברדיצ'ב שובת בעיירתם. בפנים מלאות בושא וכלימה בקשו את סליחתו על שחשדוהו לשוא."
 (613 סיפורים על התרי"ג)